

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)
“ ” _____ 2019 р.

РЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 6030508 «Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»

на тему:

**«ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ
РЕЗЕРВІВ НБУ»**

Виконавець:

студентка 41 групи факультету фінансів та
банківської справи

Гачик Тетяна Віталіївна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст.викладач

Гаркуша Юлія Олександрівна

/підпис/

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасному інтегрованому суспільстві економіки країн тісно пов'язані одна з одною. Міжнародні торгово-економічні та фінансовокредитні відносини потребують наявності інструмента їх регулювання. Отже, виникла потреба формування запасів золота та іноземних фінансових активів, які належать державам і можуть бути в будь-який момент використані на регулятивні потреби, здійснення міжнародних розрахунків, служать забезпеченню стабільності національної валюти. Створення золотовалютних резервів країни є однією з необхідних умов існування і функціонування будь-якої держави, оскільки вони забезпечують виконання ряду найважливіших завдань: дають можливість проводити незалежну від зовнішніх чинників грошово-кредитну політику шляхом стабілізації і регулювання курсу національної валюти. Правильний вибір структури золотовалютних резервів, оптимізація її є найважливішим завданням для Національного банку України в умовах нестабільності світової валютної системи і значного впливу на Україну ризиків світового масштабу.

В умовах трансформації економічних процесів в Україні та стрімкого розвитку банківського сектору в Україні великого значення набуває зростання ролі центрального банку як регулятора валютних відносин і провідника грошовокредитної й валютної політики країни. Одним з головних завдань державного валютного регулювання є управління золотовалютними резервами, які призначені для здійснення міжнародних розрахунків, виплат зовнішнього боргу країни та проведення валютних інтервенцій з метою регулювання курсу національної грошової одиниці. Проте, як свідчить світовий досвід, недостатня увага центральних банків до питань управління золотовалютними резервами може призвести до значних фінансових втрат, які не тільки зменшують обсяги офіційних резервів, але й негативно впливають на авторитет центрального банку. На сьогодні актуальність цього питання значно підвищується й у зв'язку з розвитком світового фінансового ринку, зростанням складності сучасних фінансових інструментів та підвищення рівня ризиків. Для більшості центральних банків країн постає питання щодо зміни структури своїх офіційних резервів та перегляду ролі золотого запасу.

Метою дослідження є визначення та поглиблене дослідження теоретичних аспектів, пов'язаних із золотовалютними резервами; розкриття сутності золотовалютних резервів, їх ознак, ролі, призначення, функцій, завдань, достатності обсягу, проблем, факторів, що впливають на їхні обсяги, структуру та джерела їх поповнення.

Завдання дослідження:

- Проаналізувати склад та структуру золотовалютних резервів НБУ;
- дати оцінку валютним інтервенціям НБУ;
- визначити адекватність обсягів золотовалютних резервів України;
- проаналізувати світові тенденції формування та використання золотовалютних резервів;

-розробити рекомендації для вдосконалення процесу формування та використання золотовалютних резервів.

Об'єктом дослідження процес формування та використання золотовалютних резервів НБУ.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади процесів формування та використання золотовалютних резервів НБУ.

Методи дослідження. У дипломній роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: методи аналізу та синтезу, метод порівняння, табличний метод, метод коефіцієнтів та методи графічного зображення, статистичні методи.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-законодавчі акти України, які регулюють діяльність НБУ, інструкції та положення НБУ, наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій, дані звітності міжнародних фінансових організацій, офіційних статистичних збірників.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 71 сторінка. Основний зміст викладено на 60 сторінках. Робота містить 6 таблиць, 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи «**Теоретичні аспекти формування та використання золотовалютних резервів**» досліджено теоретичні аспекти, що стосуються даної теми, а також охарактеризовано правовий режим формування та використання золотовалютних резервів НБУ. За результатами проведеного дослідження у першому розділі зроблені наступні висновки.

Дослідження формування та використання золотовалютних резервів взагалі та накопичення і використання резервної валюти як їх складової, зокрема, свідчать про подвійну природу правового режиму резервної валюти. Подвійна природа правового режиму резервної валюти обумовлюється специфічним методом правового регулювання валютних правовідноин. внаслідок чого його можна визначити як спеціальний правовий режим, що заснований на загальнодозвільних засадах і обмежений дозвільним типом правового регулювання.

Отже, слід зазначити, що важливою функцією валютних резервів є забезпечення стабільності національної валюти. Золотовалютні резерви знаходяться в управлінні (розпорядженні) Національного банку України. Вагому роль при управлінні золотовалютними резервами відіграє вибір резервної валюти, від якої залежить формування та зберігання золотовалютних резервів. Також можна констатувати, що золотовалютні резерви як централізовані державні фінанси на сьогодні не мають системного втілення в законодавстві. Варто зазначити, що аналізована категорія як механізм забезпечення національної безпеки держави є важливою і потребує усунення цих прогалин у правовому регулюванні.

У другому розділі «*Оцінка стану золотовалютних резервів України*» проведено аналіз складу, динаміки та структури ЗВР, валютних інтервенцій НБУ, а також досліджено достатність золотовалютних резервів за різними критеріями. Проаналізувавши склад та структуру золотовалютних резервів НБУ можна сказати, що вони відповідають світовим тенденціям. Основним джерелом поповнення золотовалютних резервів та їх нарощення за власний рахунок є здійснення валютних інтервенцій. Однак це джерело поповнення не може задовільнити усі потреби в резервах, саме тому НБУ користується й іншими:

- Залучення коштів від МВФ за різними програмами кредитування;
- перерахування частини прибутку до розподілу у формування ЗВР;
- емісійний механізм поповнення ЗВР;
- валютні обмеження тощо.

В даному розділі розкрито питання достатності золотовалютних резервів за критеріями покриття імпорту, П. Гвідотті та А. Грінспена та критерієм О. де Б'юфорта Війнхольда.. Зроблені наступні висновки:

Обсяг золотовалютних резервів є недостатнім для можливості розвитку вітчизняної економіки та потребує додаткових джерел поповнення, наприклад, створення умов для залучення іноземних інвестицій, а також досить вагомим джерелом можуть бути кошти української діаспори, які за останні роки навіть більше, ніж обсяги прямих іноземних інвестицій.

У третьому розділі «*Удосконалення процесу формування та використання золотовалютних резервів*» досліджено міжнародний досвід формування та використання ЗВР, визначено проблеми, що виникають у цих процесах.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

Національна валюта України (гривня) досить слабка, тому більша частина золотовалютних резервів складається з цінних паперів, валюти та депозитів (в іноземній валюті), резервних позицій МВФ, СПЗ та монетарного золота.

Характерною особливістю зміни обсягів золотовалютних резервів України є її залежність від траншів стабілізаційного кредиту, отриманих від МВФ. Хоча отримані кошти надовго не залишаються в структурі резервів, вони обумовлюють «стрибки» обсягів резервів у момент їх отримання.

У валютній структурі золотовалютних резервів значно переважає долар США, його показник наближується до 80% загального обсягу резервів, що становить певну загрозу у вигляді втрат у разі девальвації долара відносно інших валют, тобто виникає валютний ризик. На наш погляд, необхідно диверсифікувати резерви таким чином, щоб зменшити питому вагу долар США та збільшити, наприклад питому вагу євро та китайського юаня, оскільки саме у цих двох напрямках сьогодні Україна активно проводить політику.

Обсяги золотовалютних резервів на сьогоднішній момент не є достатніми для забезпечення потреб економіки на даному етапі розвитку.

Золотовалютні резерви, знаходячись в розпорядженні НБУ мають так званий «життєвий цикл», який складається з формування, зберігання та використання золотовалютних резервів.

Недоліком системи звітності НБУ щодо використання золотовалютних резервів є те, що інформація щодо розміщення резервів є закритою, що становить з одного боку виробничу таємницю, а з іншого – суперечить прозорості.